

LES BENAURANCES

MONTSE DE PAZ

Les Benaurances és un dels passatges més coneguts dels evangelis. D'elles s'ha dit que: són la Carta Magna dels cristians, són un retrat de Jesús, són el nucli de l'evangeli.

Però les benaurances han estat molt malenteses i, per una interpretació errònia, han sorgit algunes de les crítiques més ferotges al cristianisme, sobretot des dels pensadors de la sospita (Marx, Freud, Nietzsche) i altres. Vegem-les:

El cristianisme és un opi, consol per als desgraciats i eina de submissió davant la injustícia.

El cristianisme és enemic de la joia, la bellesa i la prosperitat.

El cristianisme és una religió de ressentits que busca enlairar la versió més degradada de la humanitat.

Una contradicció

Aquest evangeli ens posa contra les cordes, perquè xoca amb la visió que Jesús ens dona del Regne de Déu. ¿Com és possible que Déu vulgui que siguem pobres, desgraciats, perseguits, aclaparats per la tristor i l'odi dels altres? ¿Com poden ser bones la pobresa, la injustícia, la tristesa i la persecució?

Són les benaurances una mostra de masoquisme o un mal consol per als pobres?

Jesús, quan parla del Regne de Déu, ens dona una imatge ben diferent. El Regne de Déu és joia (banquet de noces), és abundor (llavor que dona molt de fruit), és justícia magnànima (l'amo i els jornalers Mt 20) i és misericòrdia (el bon samarità

de Lc 10,25). Per tant, ¿quin sentit tenen aquestes benaurances?

Per entendre-les

Per entendre les benaurances cal tenir en compte quatre aspectes:

1. Jesús ensenya a les multituds. Però, quan pronuncia les benaurances, s'adreça només als seus **deixebles**. Són per a ells. I els deixebles, com a conseqüència del seguiment a Jesús, patiran fam, injustícia, persecució. Ploraran i seran odiats. Jesús els està avisant: patireu tot això... però la vostra joia serà més gran, perquè esteu treballant pel Regne de Déu.

2. El model de les benaurances és **Jesús** mateix: ell patirà tot el que està dient: pobresa, fam, persecució, llàgrimes i fins i tot la mort. Jesús no diu res que ell no conegui ni estigui disposat a passar per tal de complir al seva missió.

3. Els evangelis van ser escrits en temps de les primeres **persecucions**. A Jerusalem ja havien perseguit un sector de creients en Jesús (els hel·lenistes, de la colla d'Esteve, Felip i després Pau) i havien matat Jaume Zebedeu i empresonat Pere. A Roma, en temps de Neró, es van donar més persecucions (Pere i Pau van morir en aquest temps). Les benaurances són paraules d'alè i força als cristians perseguits, perquè perseverin en la fe. Identificats amb el mateix Jesús, rebran força i alegria del cel per continuar.

4. Finalment, cal dir que ni la pobresa, ni la injustícia, ni la persecució són aspiracions positives, sinó **conseqüències** de la fidelitat en el seguiment de Jesús i de

la tasca missionera. Evangelitzar demana estar disposat a patir aquestes proves.

Dues versions

Tenim dues versions de les benaurances: Mateu 5, 3-12 i Lluc 6, 20-23. Però les de Lluc van seguides d'unes maldances com a contrapunt (Lluc 6, 24-26). Aquesta fórmula era típica de la cultura bíblica i el món jueu.

Les benaurances de Mateu

Són recollides en el context del Sermó de la Muntanya.

“...En veure les multituds, Jesús pujà a la muntanya, s’assegué, i se li acostaren els deixebles. Llavors, prenent la paraula, començà a ensenyar-los dient:

- Feliços els pobres en l’esperit, perquè d’ells és el Regne del cel.
- Feliços els qui ploren, perquè seran consolats.
- Feliços els humils, perquè posseiran la terra.

- Feliços els qui tenen fam i set de ser justos, perquè seran saciats.
- Feliços els compassius, perquè seran compadits.
- Feliços els nets de cor, perquè veuran Déu.
- Feliços els qui treballen per la pau, perquè seran anomenats fills de Déu.
- Feliços els perseguits pel fet de ser justos, perquè d’ells és el Regne del cel.
- Feliços vosaltres quan, per causa meva, us insultaran, us perseguiran i escamparan contra vosaltres tota mena de calúrnies. Alegreu-vos-en i celebren-ho, perquè la vostra recompensa és gran en el cel. També així van perseguir els profetes que us han precedit...”

Són vuit; unint les dues primeres serien set, un nombre significatiu que expressa plenitud: la totalitat de les benediccions.

És important la referència als profetes, perquè ens indica que la missió i el destí dels apòstols serà similar: han de parlar

a la gent, però no sempre seran ben acollits. Per tant, aquestes benaurances, clarament, van adreçades a qui assumirà el rol de profeta, portaveu de Déu davant el seu poble. No són una glorificació de la pobresa i la injustícia que pateix la gent.

Les benaurances de Lluc

El context és un moment de predicació multitudinària de Jesús. Però, en el mateix capítol, abans, se'ns explica l'elecció dels Dotze. Per tant, Jesús alligona als seus deixebles que aviat començaran a sortir en missió.

Les benaurances de Lluc són quatre, seguides de quatre malediccions, en la millor tradició bíblica. També al·ludeixen als profetes: els autèntics són perseguits, i els falsos són afalagats i mimats per les autoritats i el poble.

“...Llavors alçà els ulls cap als seus deixebles i digué:

- Feliços els pobres, perquè és vostre el Regne de Déu.
- Feliços els qui ara passeu fam, perquè sereu saciats.
- Feliços els qui ara ploreu, perquè riureu.
- Feliços vosaltres quan, per causa del Fill de l'home, la gent us odiarà, us marginarà, us insultarà i denigrarà el nom que porteu: aquell dia, alegru-vos-en i feu festa, perquè la vostra recompensa és gran en el cel. Igualment feien els seus pares amb els profetes.
- Però ai de vosaltres, els rics, perquè ja heu rebut el vostre consol! Ai de vosaltres, els qui ara aneu tips, perquè passareu fam!
- Ai de vosaltres, els qui ara rieu, perquè us doldreu i plorareu!
- Ai quan tota la gent parlarà bé de vosaltres! Igualment feien els seus pares amb els falsos profetes...”

Val la pena ressaltar l'alegria de l'apòstol. Lluc és un evangelista ficat de ple en la missió (va ser company de Pau en molts

dels seus viatges). Coneix de primera mà aquesta joia, i així ho expressa. Quan els deixebles siguin perseguits, odiats, expulsats amb les mans buides, han d'estar contents, però no de manera discreta i resignada, sinó amb una joia exultant, saltant i rient! Estan seguint les passes de Jesús, i aquesta és la major alegria.

Interpretació una a una

Seguirem les vuit benaurances de Mateu.

Els pobres

Pobres en esperit: πτωχοί. Mateu tradueix la paraula hebrea *anawim*, els pobres de cor que, humils, pacífics, heretaran la terra promesa. Es refereix als humils en contrast als arrogants i poderosos.

Lluc parla simplement dels pobres. I pobres seran els deixebles de Jesús, que ho deixaran tot per l'evangeli, i potser seran desposseïts per la seva causa.

La pobresa en si no és una cosa bona. La pobresa material és misèria i porta angoixa, conflicte i manca de dignitat. La pobresa moral també és destructiva: soladat, marginació, mort social. La persona s'aïlla i s'embruteix. Jesús no vol aquesta mena de pobresa, això és el contrari del Regne de Déu. Per aquesta pobresa, la gent s'enfonsa i pot cometre tota mena d'errors o fins i tot delictes.

Hi ha una pobresa volguda: la pobresa vocacional de sant Francesc i de les persones que renuncien als béns del món per a una major llibertat. Es desprenen i viuen de la providència. Això és una opció personal on la pobresa, lluny de ser indigna, és un camí de creixement espiritual i d'apropament a Déu i als altres.

Pobres són els que tenen Déu com a únic tresor de la seva vida i no adoren les riqueses. I atenció, perquè, en aquest sentit, l'obsessió pels diners es dona tant en els rics com en els pobres. Per a molta gent,

el diner és el déu, el que tot ho soluciona, l'aspiració màxima a la que adrecen els seus esforços. Hi ha pobres que són rics d'esperit. En canvi, hi ha rics que, encara que tinguin bens i fortuna, no estan enganxats al diner i seran generosos i despresos.

Però la pobresa també pot referir-se a la pobresa espiritual. Jesús ho explica molt bé a la paràbola del fariseu i el publicà. El publicà és ric en obres, en mèrits, en bons costums. Es presenta davant Déu carregat de tresors. En canvi, el publicà, pecador, es presenta buit, entristit, demanant misericòrdia perquè sap que no té res elogiable. És tan pobre, que no té ni tan sols bones accions per presentar davant Déu. Però, ens diu Jesús, aquest surt justificat i el fariseu no. L'arrogància espiritual i la superioritat moral pot ser una forma de riquesa que ens allunya de Déu. Els que es fan com nens, en canvi, entren al Regne.

En resum, podríem dir que el "ric" és l'home que té la mà tancada, plena de les seves riqueses, que vol acumular per a si mateix i que no dona res a ningú. El "pobre" és aquell qui té la mà oberta: per rebre i per donar. I Déu no fallarà: si li para la mà buida, se l'omplirà de benediccions.

Els humils

Són la gent pacífica, que no trepitja fort ni va per la vida envaint i conquerint. En tots els sentits. Una altra benaurança contradictòria, perquè en el món sembla que les coses funcionen a l'inrevés. Són els forts i els dominants qui posseeixen la terra i fins i tot les persones. La llei del més fort, la supervivència dels més capaços, la dinàmica de la competició, el premi, l'ascens. Així funciona el nostre món!

Amb això, Jesús està dient als seus deixebles que la tasca evangelitzadora ha de ser empresa amb un esperit mansuet i suau. Mai imposant, mai per la força, mai per la via de l'espectacle aclaparador. Ni obligant ni enlluernant. L'evangeli és un convit, una proposta amable, un mostrar més que un persuadir o arrossegar. Quan els germans Zebedeus van demanar a Jesús si volia que fessin ploure foc del cel sobre un poble que no els havia rebut, aquest els renyà: res de violència, res de prodigis del cel! Anem a un altre lloc, i en pau.

Però curiosament, aquesta gent mansueta, no batalladora, posseirà la terra. ¿Quina terra? Benet XVI en el seu llibre sobre Jesús explica que la terra, en aquest cas, no és un territori ni un estat: la terra és la Terra Promesa, que per als creients és el Regne de Déu. La terra és un lloc on viure, conviure amb els altres i adorar Déu. És un regal, l'espai on podem estimar

Déu i els germans. Els mansois seran pioners d'aquesta terra on es viuran l'amor i la justícia.

Els que ploren

Seran consolats. El deixeble fidel afrontarà situacions de dolor, rebuig i abandó, que el faran plorar. Però plorar és un senyal de sensibilitat i tendresa de cor. Plora qui estima. Plora qui es compadeix. Plora qui té empatia amb els altres. Plora qui se sent ferit. Però un cor ferit també és un cor obert.

Hi ha un plorar que redimeix. Però cal distingir entre dos tipus de tristor.

Hi ha una tristesa estèril: la del qui plora desesperat perquè no veu sortida i s'enfonsa en la depressió i el sense sentit. És la tristesa del qui té lucidesa per veure el mal i la pròpia misèria i impotència, però no mira més enllà ni veu esperança. No contempla l'opció de sortir endavant. És el plor desesperat de Judes que es penja, perquè no se li passa pel cap que Jesús pot perdonar-lo. No pensa en la misericòrdia de Déu.

Hi ha una tristesa fecunda: la del qui plora per penediment. Li dol el propi pecat, li dol el mal, dins i fora d'ell mateix. Però aquest plor l'empeny a la conversió i a començar de bell nou. Són les llàgrimes de Pere després de traïr Jesús; llàgrimes amargues que, més endavant, es transformaran en una afirmació d'amor i amistat fidel. Hi ha un plor redemptor, i aquest és necessari. Les llàgrimes reguen el camp abonat perquè surtin fruits de conversió. Són la pluja abans que torni a sortir el sol de la joia.

¿Com són les nostres llàgrimes? Podem reflexionar si són llàgrimes de dolor, de ràbia, d'impotència, d'enveja, d'autocompassió, de desesper o de sincera contrició per haver fet mal a algú.

Jesús ens convida a sortir. No ens estalviarà les llàgrimes, però ens ofereix l'alegria de ser perdonats i salvats, de tornar a l'amistat amb ell.

Els que passen fam de justícia

¿Fam de justícia? ¿Fam i set físiques? Totes dues són un estat de manca, de necessitat, d'avidesa.

La persona és un ésser complet: cos i ànima. Podem tenir fam de pa, i podem tenir fam de justícia, de bondat, d'escolta, de compassió, de companyia. Podem tenir fam d'aliment i fam d'afecte.

Els deixebles de Jesús passaran les dues fams, com tot ésser humà. ¿Però de quina justícia parlem?

La justícia en termes bíblics no és legalitat jurídica. No parlem de lleis i de plets. L'home just, a la Bíblia, és el qui coneix i fa la voluntat de Déu. Justícia és el voler de Déu. Per tant, tenir fam de justícia és una altra forma de dir: faci's la teva voluntat! Vingui a nosaltres el teu Regne! Vine, Senyor! Tenim fam de Déu.

I qui té fam de Déu, certament, serà saciat. Jesús és el pa del cel que ve a saciar la nostra fam més pregona.

Els misericordiosos

La misericòrdia és una qualitat de Déu. Jesús ens convida a imitar el Pare del cel, i això és constant en l'evangeli. Per a ser fills, hem d'assemblar-nos al Pare.

Mateu 7, 1-2: No jutgeu i no sereu jutjats.

Lluc 10: la paràbola del bon samarità ens mostra un model de conducta.

Mateu 25: la paràbola del judici final ens ensenya qui entrarà al Regne: aquells que han practicat les obres de misericòrdia.

Els nets de cor

Aquesta benaurança ens situa davant dues realitats: el cor i la puresa. El cor, per als jueus, no era el que entenem avui. No

es limitava als sentiments o les emocions, sinó que el cor era la ment i la forma de veure el món, la seu de l'ànima, el pensament i la voluntat. El cor ens fa veure la vida i la realitat d'una certa manera.

La puresa era una noció vital per als jueus. Ser pur et permetia acostar-te a Déu. Les coses sagrades havien de ser pures. Però molts jueus, especialment els fariseus, s'havien embrancat en centenars de normes de puresa ritual. Jesús ensenya que el més important és la puresa interior, que no té res a veure amb les coses externes, què toques, què menges, sinó amb les intencions més profundes del cor. La puresa és una qüestió interior.

¿Què purifica el cor? Estimar. L'amor és foc purificador que crema tota la brutícia i foscor que pugui haver dins nostre. L'amor ens fa immaculats. *Perquè ha estimat molt, se li perdona molt* (Lluc 7, 47).

Un cor pur ens permet veure les coses des de Déu, i ens permet descobrir Déu en totes les coses. El cor pur ens fa conscients de la presència amorosa de Déu en la nostra vida. Per això els nets de cor *veuran Déu*.

Els que treballen per la pau

Tema candent! Els pacífics, els reconciliadors, seran anomenats fills de Déu.

El món sempre ha estat trasbalsat per les guerres i els conflictes. El desig de pau és una constant en la història de la humanitat. Avui més que mai. Però què passa? Tant que parlem de la pau, tantes fórmules que es busquen, tantes solucions, i no funcionen. La pau que dona el món no dura, falla, fracassa. Per què?

Potser perquè anem per mal camí. La finalitat és bona, però no els mitjans. Volem la pau imposant-la, castigant, fent pagar el mal, venjant-nos, posant límits i normes, mitjançant la llei, mitjançant el consens... que sovint es trenca! Així, la pau acaba

deteriorant-se. Si és imposada a la força, acaba generant noves guerres.

La pau és un estat d'harmonia amb un mateix, amb els altres i amb el món. I no és possible de cap manera si dins nostre hi ha una batalla. El conflicte interior es projecta en les nostres relacions, condiciona el nostre entorn i, multiplicat en cada persona, acaba portant la guerra al món.

La clau de la pau està en les relacions. I la primera de totes, la més íntima, la més radical i profunda, és la que tenim amb el nostre Creador, el que ens fa existir. Si no tenim pau amb Déu, no la tindrem amb nosaltres mateixos, ni amb els germans, ni amb el món.

Per això Jesús diu que ell ens dona la pau, però no com la dona el món (Joan 14, 27). Jesús ens porta la pau reconciliant-nos amb Déu, el Pare. Jesús ens porta la pau fent-nos fills estimats de Déu. Sentir-se infinitament estimat és la font de la pau. I correspondre a aquest amor ens fa constructors de pau.

Quan som conscients de ser tan estimats per Déu, per Jesús, que dona la vida per nosaltres, ens omplim de joia existencial. I aquesta joia ens fa conscients que els altres també són fills estimats de Déu. Per molt diferents que siguin a nosaltres, són germans. Els podem mirar amb amor. I això porta a la concòrdia i a la pau, familiar, social, mundial.

No és una utopia: és una realitat. Però el món la rebutja, la ignora o la menysprea. La font de la pau, Jesús ho va dir ben clar, és la comunió amb Ell i amb el Pare. I feliços els qui s'integren en aquesta família divina plena d'amor. Seran portadors de pau, i seran veritablement fills de Déu.

Els perseguits

La persecució és un altre tema tristament actual. Molts cristians són perseguits en el món, realitat que alguns prefereixen ignorar o silenciar. És incòmoda. A Occi-

dent, no som perseguits amb violència física, però sí ideològica i mediàtica i, en alguns casos, legal. La persecució entra dins del “programa”, Jesús avisa els seus, no els enganya ni els promet un camí de roses: “Per la meua causa sereu odiats, menyspreats, rebutjats, marginats i, fins i tot, portats davant la justícia”. Des de l’odi fins a la presó i la mort, seguir Jesús no serà fàcil. Per a alguns comportarà ruptures i pèrdues doloroses. Però Jesús també diu: feliços! Perquè la recompensa d’estar treballant en el seu bàndol és molt gran.

Qui ho ha deixat tot per mi i per l’evangeli, guanyarà el cent per u. Qui vol conservar-ho tot, tot ho perdrà. Qui està disposat a perdre-ho tot per mi, guanyarà la vida. Potser perdrem família, amistat, possessions, riquesa, prestigi, feina o un estatus social... Perdre

seguretat o comoditat. Però guanyarem una nova família, la dels germans amics que també segueixen Jesús, els nostres companys de camí; guanyarem una joia profunda que res no pot vèncer, ni els problemes més grossos; guanyarem un tresor que mai no s’esgota, el Regne de Déu; guanyarem un amic inigualable, Jesús, i l’amor a vessar, sempre nou, del nostre Déu, que cada dia ens prepara grates sorpreses i té un pla meravellós per a cadascú de nosaltres.

En el cas més extrem, podem arriscar la vida... i perdre-la. Els màrtirs ho sabien bé. Però sabien que la mort no era més que el pas a una altra súper vida que els esperava. Nosaltres creiem en el cel, creiem en Déu, creiem en l’Església triomfant de tots els sants, benaurats i éssers estimats que ens han precedit. La mort és

una porta, no una làpida. No és la fi, sinó el principi d'un altra vida. Per això res no ens ha d'espantar.

Recordem els màrtirs, que morien perdonant els seus botxins, morien cantant lloances a Déu, morien confiats. I la seva mort va ser fecunda: planter de noves vocacions que anaven sorgint pel seu testimoni.

Retrat de Jesús

¿Sembla difícil? Amb Déu, res no és impossible, i el que sembla difícil es fa planer. Amb docilitat a l'Esperit, podem. Si resistim o posem pegues, ens costarà molt, no podrem, ho farem a mitges i ens desanimarem i ho deixarem córrer.

Però Jesús, per mostrar als seus deixebles que ells també podien, va donar-los exemple. Jesús era Déu, però també era totalment humà: en cos, en psique, en

emocions i pensament. I des de la seva humanitat, va esdevenir el model per als seus seguidors.

Jesús va ser pobre: renunciant a un patrimoni, a una feina fixa, a una economia estable, a la comoditat d'una llar, pel Regne.

Jesús va ser mansuet: era enèrgic predicant i expulsant el mal, denunciant les injustícies i la hipocresia, cert. Però era tendre i comprensiu, i mai no va obligar ningú a seguir-lo. Jesús crida, però no força. Convida, però no ens treu la llibertat. ¿També vosaltres voleu deixar-me?, va demanar als Dotze, en un moment de forta crisi (Joan 6, 67). Quan els seus deixebles es mostraven radicals i fanàtics, els reprenia: res de fer baixar foc del cel! (Lluc 9, 54-55).

Jesús va plorar. De dolor davant la mort de l'amic Llätzer, i davant la duresa

de Jerusalem; de compassió davant les viudes i els orfes; d'angoixa i terror davant la seva mort imminent. Jesús és humà, té sentiments i plora. Pateix perquè estima i perquè topa amb el mal. Però res no el fa enrere.

Jesús té fam de justícia: ¿per què no? Té fam i desig que el Regne de Déu s'estengui pel món. "He vingut a calar foc a la terra... com desitjo que cremi!" (Lluc 12, 49).

Jesús és misericordiós: s'apiada dels qui pateixen i està al seu costat. Per això cura, expulsa dimonis, dona de menjar, escolta, predica i ensenya a les multituds a qui ningú no feia cas.

Net de cor: ¿qui pot ser més pur de cor que aquell que el té ple de Déu? El gran amor de Jesús era el Pare, vivia en ell i per ell. El cor de Jesús és pura transparència de Déu.

Pacífic: Jesús mai no va ser un líder guerriller (com alguns volen), ni va encoratjar la violència, al contrari. No es va enfrontar al poder romà. La seva lluita era espiritual, no política. La seva missió: reconciliar la humanitat amb Déu i amb si mateixa.

Però això, inevitablement, el va conduir a un xoc amb el poder religiós que, en aquell temps estava totalment unit al polític.

Jesús va patir la persecució per causa del Regne de Déu. La "justícia" legal, humana, contra la justícia divina. Tots els maltractats per la injustícia estan representats per Jesús, denunciat, jutjat i condemnat pels poders del món. Des d'un punt de vista estrictament legal, Jesús és una víctima de la justícia humana.

Pobre, pacífic, famolenc, perseguit, rebutjat... ¿Podem dir que Jesús era feliç?

Sí, ho era, perquè tenia Déu, era Déu i vivia en el seu amor. Ens va obrir un camí a tots els humans, cridats a ser imatge viva de Déu sobre la terra. Ens va donar el goig de la resurrecció abans de morir, ja en aquesta terra. Participar en la extensió

del Regne de Déu, que està arribant, és l'alegria més gran.

Si només ens quedem amb la història de Jesús que acaba en la creu i en un sepulcre, les benaurances semblen una utopia boja i fracassada. Però sabem que l'última paraula no la té la mort. Al tercer dia, Jesús ressuscità. L'última paraula la té Déu, que ens regala la vida eterna.

Així nosaltres, si seguim Jesús, patirem tot això (ells ens ha avisat), però ja en aquesta vida (no en l'altra), fruïrem d'una alegria immensa, i no cal dir que més enllà tindrem una vida inimaginable. Déu és més gran que tots els mals del món. I l'amor és més fort que la mort.

Feliços nosaltres si ens deixem portar per aquest Amor!